

แบบรายงานผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ (Special Report)

ตัวชี้วัดที่ ๑๖ ระดับความสำเร็จของหน่วยงานมีงานวิจัย หรือผลงานวิชาการ หรือผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรม ที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง

๑. ชื่อโครงการผลิต/พัฒนาผลงานวิชาการ หรือผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรม

การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาลโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน (Local Administrative Organization/ The Others Organization and Community Participation for Oral Health Model Development in kindergarten School)

๒. ความสอดคล้องกับนโยบาย /ประเด็นยุทธศาสตร์/พันธกิจของหน่วยงาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เป้าประสงค์ ๒.๓ การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม

พันธกิจของหน่วยงาน แผนยุทธศาสตร์สุขภาพช่องปากประเทศไทย ยุทธศาสตร์ที่๑ : การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย คือ ๑) การสร้างเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นเจ้าของระบบส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ๒) เสริมสร้างศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย ๓) การขับเคลื่อนสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานด้านสุขภาพช่องปาก

๓. วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนา ผลงานวิชาการ

๓.๑ เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาล โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

๓.๒ เพื่อประยุกต์ใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับปฏิบัติการ (Strategic Linkage Model) เพื่อนำไปสู่การสร้างนโยบายสาธารณะการสร้างเสริมสุขภาพในช่องปาก เด็กอนุบาล โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

๓.๓ เพื่อขยายผลรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาล โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

๔. ลักษณะการดำเนินงาน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(PAR) สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยมีการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (Strategic Route Map) ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สำคัญ ในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาล ในมิติใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ภายใต้ปรัชญาแนวคิดที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนและการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ที่ได้เปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากการเน้นเรื่องการลด “โรค” (disease oriented) มาเน้นเรื่องการสร้าง “สุขภาพดี” (health oriented) ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กไม่จำกัดเฉพาะทันตบุคลากรเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่เป็นบทบาทที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ และการที่จะทำสิ่งเหล่านี้ นี้เกิดขึ้นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองครูเด็กเล็ก และผู้บริหารศูนย์เด็กเล็กเป็นหลัก เพราะการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กเป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งการกินและการทำความสะอาดช่องปาก ซึ่งผู้ปกครองและครูต้องเอาใจใส่ การดื่มน้ำสะอาด และฝึกฝน ให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และปฏิบัติจนเป็นนิสัย

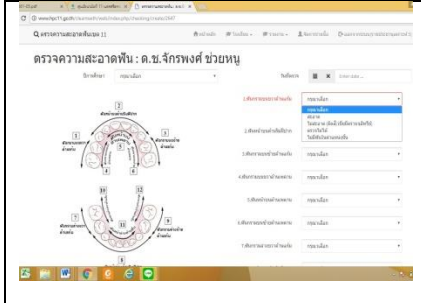
อสม.จัดเวทีชาวบ้านทำประชาคมเครือข่ายชมรมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการดำเนินงาน

อสม.จัดเวทีขับเคลื่อนประเด็นในเครือข่ายสมาชิกผู้ปกครอง“ทำอย่างไรจะดูแลให้เด็กมีฟันดี?”

อสม.จัดประชุมสมาชิกในเครือข่ายฝึกให้ตรวจฟันกันเองเพื่อสร้างความตระหนัก

สร้างนวัตกรรมการสื่อสาร ผ่าน application สื่อสารชุมชนทางไลน์ สู่พ่อ แม่ ผู้ปกครองชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกชุมชน

อสม. สื่อสารกับกลุ่มเด็กอนุบาลในห้องเรียนโดยการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเชิดประกอบเพื่อเป็นตัวอย่างการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี

อาหารดี เพื่อเด็กน้อย ปรับเปลี่ยนอาหารว่างเป็น ผลไม้ตามฤดูกาลวัน ชมไทย ๒ วัน ชมไทยหวาน น้ำตาลต้องน้อยกว่า๕ %

กลุ่มอสม.ออกเยี่ยมครอบครัวสมาชิกพร้อมกันนำ“มาสกอต”สาธิตเรื่องโภชนาการ“PLAY + LEARN = PLEARN”

กลุ่มอสม.ชื่นชมร้านค้าของชำ “ต้นแบบ”ในชุมชนที่สนับสนุนมาตรการทางสังคมด้วยการงดขายลูกอมและขนมกรุบ

ผู้ปกครองเกิดความตระหนัก และดูแลสุขภาพช่องปากบุตรหลาน

การพัฒนาศักยภาพทีมแกนนำสุขภาพแบบพหุภาคีให้สามารถเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

การจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

คุณครูสอดแทรกความรู้ทันสุขภาพในศพด.และโรงเรียน

ผลการดำเนินงาน

ในระยะเวลา ๒ ปี เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของชุมชน ดังนี้

๑. การบริหารจัดการที่สนับสนุนให้ทีมสุขภาพแบบพหุภาคี ในพื้นที่และประชาชนที่สามารถแสดงบทบาทใน
การทำงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัยใน

๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน(ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน วัด กองทุนสุขภาพตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในมิติทาง วัฒนธรรม ชุมชนที่ใช้สิ่งดีๆที่มีในชุมชน ความสำเร็จในอดีต ให้ดำรงไว้ซึ่งรักษาความดีงาม เป็นพื้นฐานผลักดันความเปลี่ยนแปลงให้ขยายออกเป็นวงกว้าง

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพเด็กวัยเรียนในพื้นที่ ทุกแห่งให้การสนับสนุนงบประมาณโดยดำเนินการผ่านกองทุนสุขภาพตำบล

๓) หน่วยงานบริการสาธารณสุขในชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ที่เป็นงานประจำ (Routine) เช่นการตรวจสุขภาพช่องปาก จัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการแปรงฟัน การเคลือบหลุมร่องฟัน การทาฟลูออไรด์วาณิช ป้องกันฟันผุ

๔) รร.อนุบาล ๓๐ โรงเรียน ๑๐ ศพด. จัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพฤติกรรมอนามัยที่ดี และเสริมสร้างพฤติกรรมกรกินอาหารอย่างเหมาะสม เช่นดื่มนมจืด กินผักผลไม้ การแปรงฟันหลังอาหาร การล้างมือ

๒. รูปแบบการดำเนินงาน

๑) การรวบรวมข้อมูลเรื่องสภาวะในช่องปาก พฤติกรรมการบริโภคที่มีผลเสียต่อสุขภาพ (ช่องปาก) สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีผลเสียต่อสุขภาพช่องปาก รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียนเพิ่มเติม แล้วจัดการกับข้อมูลด้านสุขภาพช่องปากอย่างเหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นในการค้นหาข้อมูล ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๒) กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ เพื่อการดูแลสุขภาพเด็กวัยเรียนในพื้นที่ที่ศึกษาโดย การสร้างข้อตกลงและ การจัดระเบียบของสังคมในเรื่องการขายอาหาร ขนมที่มีประโยชน์ทั้งในและนอกรอบๆโรงเรียน โรงเรียนต้อง ปลอดน้ำอัดลม ลูกอม ขนมกรุบกรอบ การจัดของว่างให้นักเรียน เป็นผลไม้ ขนมไทยหวานน้อย

๓) สร้างนวัตกรรมการสื่อสาร สื่อสารชุมชนทางไลน์เพื่อประสานงานงานระหว่างหน่วยงานกับอสม.แกนนำ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกชุมชน และ สื่อสาร สู่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ชุมชนมีระบบเฝ้าระวัง/คัดกรองที่มีประสิทธิภาพโดยอสม.ที่ผ่านการพัฒนาโดยพื้นที่ให้สามารถเฝ้าระวังฟันผุเด็กปฐมวัย ด้วยการค้นหาเด็กที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ โดยการประเมินพฤติกรรมกรกิน การแปรงฟัน ควบคุมความสะอาดฟัน รวบรวมข้อมูล และประเมินผลการเฝ้าระวัง ผ่าน application ที่พื้นที่จัดทำ

๔) การพัฒนาโครงการดูแลสุขภาพเด็กวัยเรียนในชุมชนตามความต้องการของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน
๒ รูป แบบ คือ

๑.รูปแบบที่ทีมสุขภาพแบบพหุภาคี สามารถร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการ แต่ยังคงมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยชี้แนะ
๒.รูปแบบที่ทีมสุขภาพแบบพหุภาคี สามารถร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการ และร่วมปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่
บางแห่งสามารถบรรจุแผนงานโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เข้าไปในแผนพัฒนาสุขภาพของอปท.

๕) ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างพฤติกรรมการกินอาหารอย่างเหมาะสม การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลให้กับลูกหลานที่บ้าน เช่นดูแลให้ลูกหลานได้ การกินอาหารที่มีประโยชน์ ไม่มีนมเปรี้ยว น้ำอัดลมในตู้เย็น การแปรงฟันก่อนนอนทุกวันการแปรงฟันก่อนนอนทุกวัน โดยประสานความร่วมมือกับโรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครอง

๖) การรวมตัดสินใจของอปท.ในการขับเคลื่อนและสนับสนุนทรัพยากรกับชุมชน จัดตั้งกองทุนแปรง ยาสีฟัน เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากของคนในชุมชนและ เด็กปฐมวัยในโรงเรียน

๕. วิธีการเผยแพร่ นำเสนอผลการดำเนินงาน ในการประชุม ๙TH ASIAN CONFERENCE OF ORAL HEALTH PROMOTION FOR SCHOOL CHILDREN ที่ประเทศกัมพูชา (ขณะนี้คณะกรรมการรับ Abstract แล้ว)